

પ્રશ્ન 1(અ) [3 ગુણ]

ફ્લો ચાર્ટ શું છે? ફ્લો ચાર્ટમાં વપરાતા પ્રતીકોની યાદી બનાવો.

જવાબ:

ફ્લો ચાર્ટ એ અલ્ગોરિથમની ગ્રાફિકલ રજૂઆત છે જે પ્રક્રિયાના પગલાંઓ અને નિર્ણય બિંદુઓ દર્શાવે છે.

ફ્લો ચાર્ટ પ્રતીકોનું ટેબલ:

પ્રતીક	નામ	ઉપયોગ
અંડાકાર	ટર્મિનલ	પ્રારંભ/અંત
લંબચોરસ	પ્રોસેસ	પ્રક્રિયા/ગણતરી
હીરો	નિર્ણય	શરતી નિવેદનો
સમાંતર ચતુષ્કોણ	ઇનપુટ/આઉટપુટ	ડેટા લેવો/આપવો
વૃત્ત	કનેક્ટર	ભાગોને જોડવા
તીર	ફ્લો લાઇન	દિશા

મુખ્ય બિંદુઓ:

- વિઝ્યુઅલ રજૂઆત: પ્રોગ્રામ લોજિક ગ્રાફિકલી દર્શાવે
- પગલાં દર પગલાં: ક્રમિક ઓપરેશનનો ફ્લો
- નિર્ણય લેવો: હીરા શરતી શાખાઓ દર્શાવે

મેમરી ટ્રીક: "ફ્લો ચાર્ટ્સ પ્રોગ્રામ સ્ટેપ્સ વિઝ્યુઅલી દર્શાવે"

પ્રશ્ન 1(બ) [4 ગુણ]

for લૂપ માટે ટૂંકી નોંધ લખો.

જવાબ:

for લૂપ Python માં સિક્વન્સ (list, tuple, string, range) પર iterate કરવા માટે વપરાય છે.

For લૂપ ટેબલ:

ઘટક	સિન્ટેક્સ	ઉદાહરણ
મૂળભૂત	<code>for variable in sequence:</code>	<code>for i in range(5):</code>
રેન્જ	<code>range(start, stop, step)</code>	<code>range(1, 10, 2)</code>
યાદી	<code>for item in list:</code>	<code>for x in [1,2,3]:</code>
સ્ટ્રિંગ	<code>for char in string:</code>	<code>for c in "hello":</code>

સરળ કોડ ઉદાહરણ:

```
for i in range(3):
    print(i)
# આઉટપુટ: 0, 1, 2
```

મુખ્ય લક્ષણો:

- **ઓટોમેટિક iteration:** મેન્યુઅલ કાઉન્ટરની જરૂર નથી
- **સિક્વન્સ ટ્રાવર્સલ:** કોઈપણ iterable ઓબ્જેક્ટ સાથે કામ કરે
- **રેન્જ ફંક્શન:** નંબર સિક્વન્સ સરળતાથી બનાવે

મેમરી ટ્રીક: "For લૂપ્સ સિક્વન્સમાં iterate કરે"

પ્રશ્ન 1(ક) [7 ગુણ]

ફિબોનાકી શ્રેણીને n મી ટર્મ સુધી દર્શાવવા માટે એક પ્રોગ્રામ લખો જ્યાં યુઝર દ્વારા n આપવામાં આવે છે.

જવાબ:

ફિબોનાકી શ્રેણી પ્રોગ્રામ:

```
# યુઝર પાસેથી ટર્મની સંખ્યા લો
n = int(input("ટર્મની સંખ્યા દાખલ કરો: "))

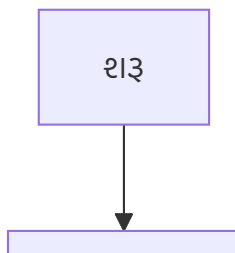
# પ્રથમ બે ટર્મ initialize કરો
a, b = 0, 1

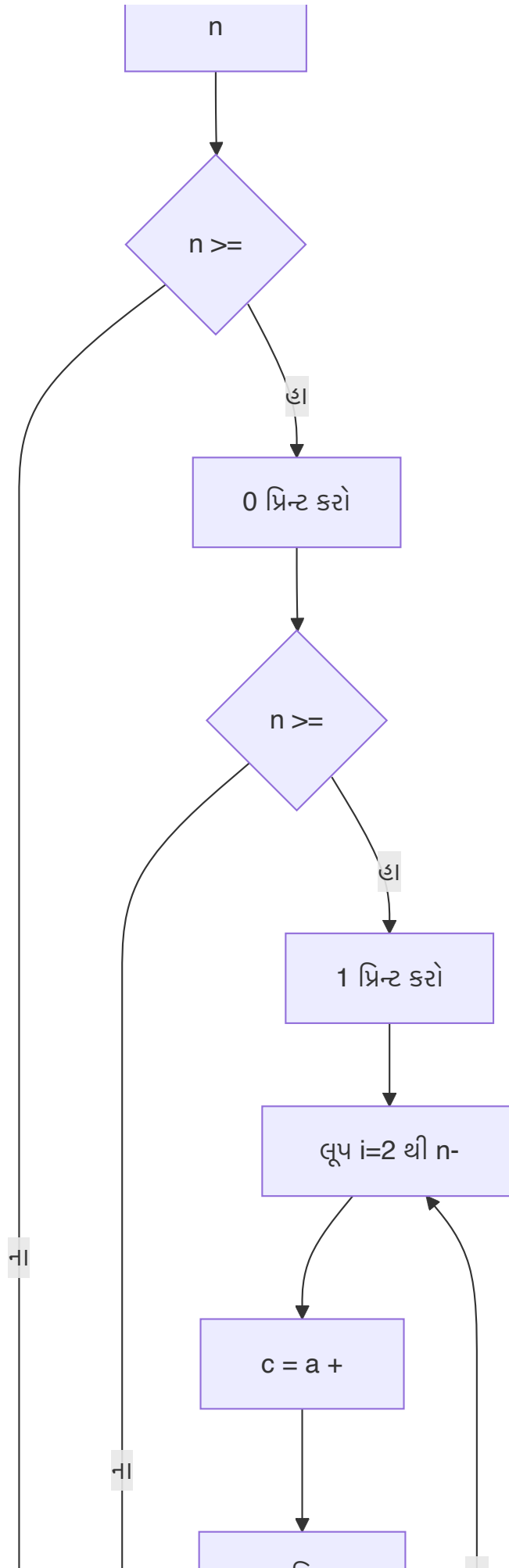
# પ્રથમ ટર્મ દર્શાવો
if n >= 1:
    print(a, end=" ")

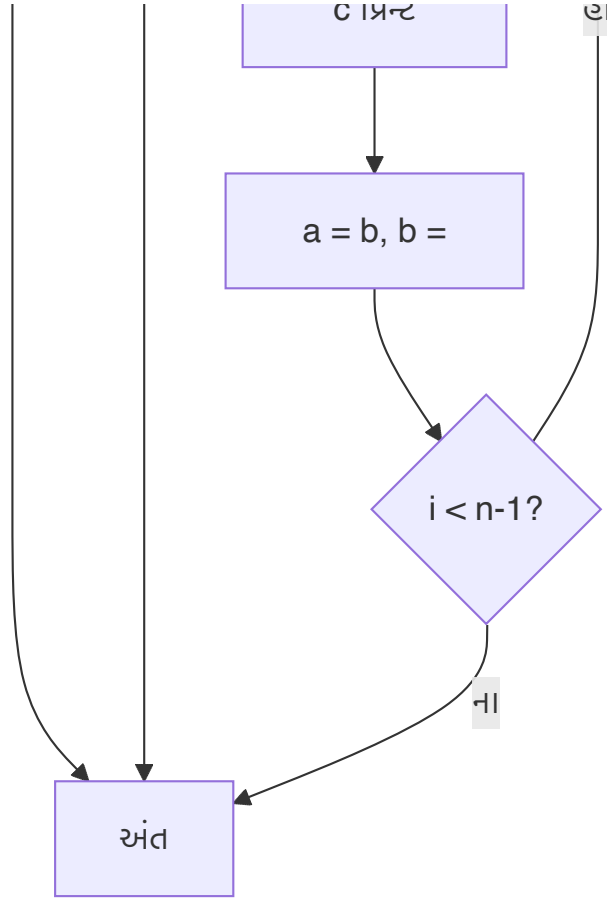
# બીજો ટર્મ દર્શાવો
if n >= 2:
    print(b, end=" ")

# બાકીની ટર્મ જનરેટ કરો
for i in range(2, n):
    c = a + b
    print(c, end=" ")
    a, b = b, c
```

અલ્ગોરિથમ ફ્લો:

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- **સિક્વેન્શિયલ જનરેશન:** દરેક ટર્મ = પાછલી બે ટર્મનો સરવાળો
- **વેરિયેબલ સ્વેપિંગ:** a, b વેલ્યુઝ અસરકારક રીતે અપડેટ કરો
- **ચુઝર ઇનપુટ:** ડાયનેમિક શ્રેણી લેન્થ

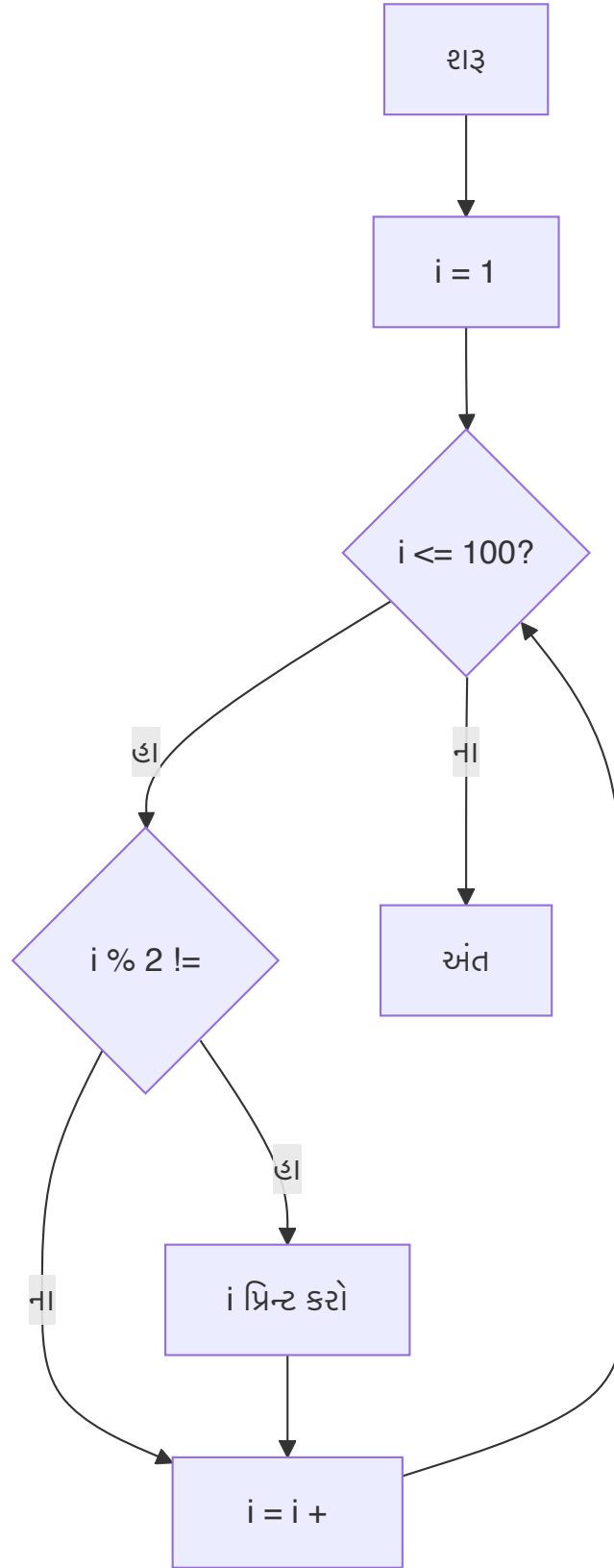
મેમરી ટ્રીક: "ફિબોનાકી: પાછલા બે નંબરો ઉમેરો"

પ્રશ્ન 1(ક OR) [7 ગુણ]

1 થી 100 સુધીના ODD નંબરો પ્રિન્ટ કરવા માટે ફ્લો ચાર્ટ દોરો.

જવાબ:

1 થી 100 ODD નંબરો માટે ફ્લોચાર્ટ:

અનુસંગિક Python કોડ:

```

for i in range(1, 101):
    if i % 2 != 0:
        print(i, end=" ")
  
```

વૈકલ્પિક પદ્ધતિ:

```
for i in range(1, 101, 2):
    print(i, end=" ")
```

મુખ્ય તત્વો:

- **લૂપ કંટ્રોલ:** i 1 થી 100 સુધી
- **વિષમ ચેક:** i % 2 != 0 શરત
- **સ્ટેપ વધારો:** આગલા નંબર પર જાઓ

મેમરી ટ્રીક: "વિષમ નંબરો: 2 થી લાગ્યે 1 બાકી"

પ્રશ્ન 2(અ) [3 ગુણ]

નંબર પેલિન્ડ્રોમ છે કે નહીં તે શોધવા માટે પ્રોગ્રામ લખો.

જવાબ:

પેલિન્ડ્રોમ ચેક પ્રોગ્રામ:

```
# નંબર ઇનપુટ
num = int(input("નંબર દાખલ કરો: "))
temp = num
reverse = 0

# નંબરને રિવર્સ કરો
while temp > 0:
    reverse = reverse * 10 + temp % 10
    temp = temp // 10

# પેલિન્ડ્રોમ ચેક કરો
if num == reverse:
    print(f"{num} પેલિન્ડ્રોમ છે")
else:
    print(f"{num} પેલિન્ડ્રોમ નથી")
```

અલ્ગોરિથમ ટેબલ:

પગલું	ઓપરેશન	ઉદાહરણ (121)
1	છેલ્લો અંક મેળવો	$121 \% 10 = 1$
2	રિવર્સ બનાવો	$0 * 10 + 1 = 1$
3	છેલ્લો અંક દૂર કરો	$121 // 10 = 12$
4	0 સુધી પુનરાવર્તન	પ્રક્રિયા ચાલુ રાખો

મુખ્ય બિંદુઓ:

- **ડિજિટ એક્સ્ટ્રેક્શન:** મોક્યુલો (%) ઓપરેટર વાપરો
- **રિવર્સ બિલ્ડિંગ:** 10 થી ગુણ કરી ડિજિટ ઉમેરો
- **સરખામણી:** મૂળ બરાબર રિવર્સ

મેમરી ટ્રીક: "પેલિન્ડ્રોમ આગળ પાછળ સરખું વાંચાય"

પ્રશ્ન 2(બ) [4 ગુણ]

Python પ્રોગ્રામિંગની વિશેષતાઓ સમજાવો.

જવાબ:

Python વિશેષતાઓનું ટેબલ:

વિશેષતા	વર્ણન	ફાયદો
સરળ સિન્ટેક્સ	સાદો, વાંચી શકાય તેવો કોડ	ઝડપી ડેવલપમેન્ટ
ઇન્ટરપ્રિટેડ	કમ્પાઇલેશનની જરૂર નથી	ઝડપી ટેસ્ટિંગ
ઓબ્જેક્ટ-ઓરિએન્ટેડ	ક્લાસ અને ઓબ્જેક્ટ સપોર્ટ	કોડ રિયુઝેબિલિટી
ઓપન સોર્સ	વાપરવા માટે ફ્રી	લાઇસન્સિંગ કોસ્ટ નથી
ક્રોસ-પ્લેટફોર્મ	મલ્ટિપલ OS પર ચાલે	વ્યાપક કમ્પેટિબિલિટી
મોટી લાયબ્રેરીઓ	વ્યાપક બિલ્ટ-ઇન મોક્યુલ્સ	સમૃદ્ધ કાર્યક્ષમતા

મુખ્ય ફાયદાઓ:

- **શિખાઉ-મિત્ર:** શીખવામાં અને સમજવામાં સરળ
- **વર્સેટાઇલ:** વેબ ડેવલપમેન્ટ, AI, ડેટા સાયન્સ
- **કોમ્યુનિટી સપોર્ટ:** મોટો ડેવલપર કોમ્યુનિટી
- **ડાયનેમિક ટાઇપિંગ:** વેરિયેબલ ટાઇપ ડિક્લેરેશનની જરૂર નથી

મેમરી ટ્રીક: "Python: સરળ, શક્તિશાળી, લોકપ્રિય પ્રોગ્રામિંગ"

પ્રશ્ન 2(ક) [7 ગુણ]

Python પ્રોગ્રામની બેસિક સ્ટ્રક્ચર સમજાવો.

જવાબ:

Python પ્રોગ્રામ સ્ટ્રક્ચર:

```
#!/usr/bin/env python3
# Shebang લાઇન (વૈકલ્પિક)

"""
ડોક્યુમેન્ટેશન સ્ટ્રિંગ (docstring)
પ્રોગ્રામનો હેતુ વર્ણવે છે
"""
```

```

"""

# Import સ્ટેટમેન્ટ્સ
import math
from datetime import date

# ગ્લોબલ વેરિયેબલ્સ
PI = 3.14159
count = 0

# ફંક્શન ડેફિનિશન્સ
def calculate_area(radius):
    """વર્તુળનો ક્ષેત્રફળ કેલ્ક્યુલેટ કરે"""
    return PI * radius * radius

# ક્લાસ ડેફિનિશન્સ
class Calculator:
    def __init__(self):
        self.result = 0

# મેઇન પ્રોગ્રામ એક્ઝિક્યુશન
if __name__ == "__main__":
    # પ્રોગ્રામ લોજિક અહીં
    radius = 5
    area = calculate_area(radius)
    print(f"ક્ષેત્રફળ: {area}")

```

સ્ટ્રક્ચર કમ્પોનન્ટ્સ ટેબલ:

કમ્પોનન્ટ	હેતુ	ઉદાહરણ
Shebang	સિસ્ટમ ઇન્ટરપ્રિટર	<code>#!/usr/bin/env python3</code>
Docstring	પ્રોગ્રામ ડોક્યુમેન્ટેશન	<code>"""પ્રોગ્રામ વર્ણન"""</code>
Imports	બાહ્ય મોડ્યુલ્સ	<code>import math</code>
વેરિયેબલ્સ	ગ્લોબલ ડેટા સ્ટોરેજ	<code>PI = 3.14159</code>
ફંક્શન્સ	પુનઃવપરાશ કોડ બ્લોક્સ	<code>def function_name():</code>
ક્લાસીસ	ઓબ્જેક્ટ ટેમ્પલેટ્સ	<code>class ClassName:</code>
મેઇન બ્લોક	પ્રોગ્રામ એક્ઝિક્યુશન	<code>if __name__ == "__main__":</code>

મુખ્ય સિદ્ધાંતો:

- **ઇન્ડેન્ટેશન:** કોડ બ્લોક્સ વ્યાખ્યાયિત કરે (4 સ્પેસીસ આગ્રહણીય)
- **કોમેન્ટ્સ:** સિંગલ લાઇન માટે #, મલ્ટિ-લાઇન માટે """ """
- **મોડ્યુલેરિટી:** ફંક્શન અને ક્લાસમાં કોડ ગોઠવો

મેમરી ટ્રીક: "સ્ટ્રક્ચર: ઇમ્પોર્ટ, ડિફાઇન, એક્ઝિક્યુટ"

પ્રશ્ન 2(અ OR) [3 ગુણ]

સ્ટ્રિંગને રિવર્સ કરવા માટે પ્રોગ્રામ લખો.

જવાબ:

સ્ટ્રિંગ રિવર્સલ પ્રોગ્રામ:

```
# પદ્ધતિ 1: સ્લાઇસિંગ વાપરીને
string = input("સ્ટ્રિંગ દાખલ કરો: ")
reversed_string = string[::-1]
print(f"રિવર્સ: {reversed_string}")

# પદ્ધતિ 2: લૂપ વાપરીને
string = input("સ્ટ્રિંગ દાખલ કરો: ")
reversed_string = ""
for char in string:
    reversed_string = char + reversed_string
print(f"રિવર્સ: {reversed_string}")
```

રિવર્સલ પદ્ધતિઓનું ટેબલ:

પદ્ધતિ	સિન્ટેક્સ	ઉદાહરણ
સ્લાઇસિંગ	<code>string[::-1]</code>	"hello" → "olleh"
લૂપ	કેરેક્ટર દ્વારા કેરેક્ટર બનાવો	દરેક char આગળ ઉમેરો
બિલ્ટ-ઇન	<code>"".join(reversed(string))</code>	રિવર્સ સિક્વન્સ જોડો

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- **સ્લાઇસિંગ:** સૌથી અસરકારક પદ્ધતિ
- **કન્કેટેનેશન:** કેરેક્ટર દ્વારા કેરેક્ટર સ્ટ્રિંગ બનાવો
- **ઇન્વર્સિંગ:** સ્ટ્રિંગ પોઝિશન્સ એક્સેસ કરો

મેમરી ટ્રીક: "રિવર્સ: છેલ્લો કેરેક્ટર પહેલો"

પ્રશ્ન 2(બ OR) [4 ગુણ]

લોજિકલ ઓપરેટર્સને ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

જવાબ:

Python લોજિકલ ઓપરેટર્સ:

ઓપરેટર	સિમ્બોલ	વર્ણન	ઉદાહરણ	પરિણામ
AND	and	બંને શરતો સાચી	True and False	False
OR	or	ઓછામાં ઓછી એક શરત સાચી	True or False	True
NOT	not	શરતની વિરુદ્ધ	not True	False

ઉદાહરણ કોડ:

```

a = 10
b = 5

# AND ઓપરેટર
if a > 5 and b < 10:
    print("બંને શરતો સાચી")

# OR ઓપરેટર
if a > 15 or b < 10:
    print("ઓછામાં ઓછી એક શરત સાચી")

# NOT ઓપરેટર
if not (a < 5):
    print("a 5 કરતાં નાનું નથી")

```

ટ્રુથ ટેબલ:

A	B	A and B	A or B	not A
T	T	T	T	F
T	F	F	T	F
F	T	F	T	T
F	F	F	F	T

મુખ્ય ઉપયોગો:

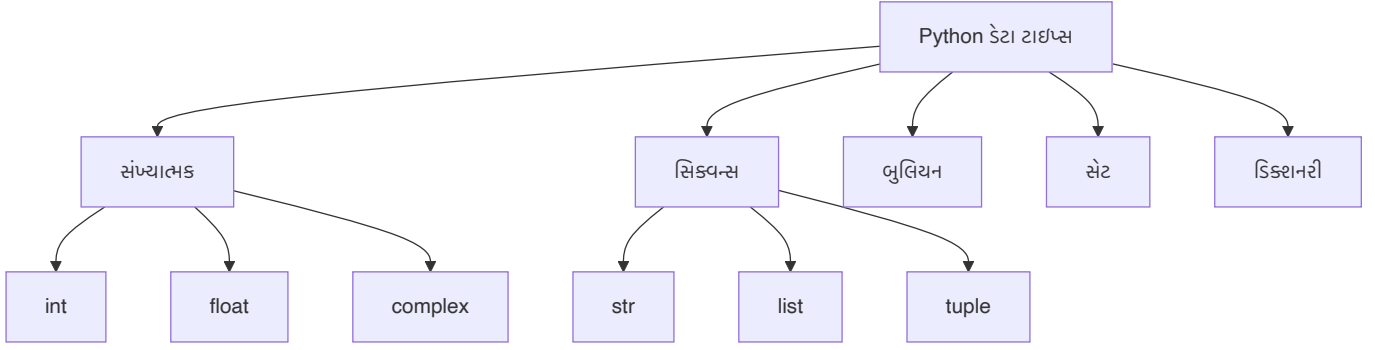
- જટિલ શરતો: બહુવિધ ચેક્સ કંબાઈન કરો
- નિર્ણય લેવો: પ્રોગ્રામ ફ્લો કંટ્રોલ કરો
- બુલિયન લોજિક: True/False ઓપરેશન્સ

મેમરી ટ્રીક: "AND બધાની જરૂર, OR એકની જરૂર, NOT ઉલટાવે"

પ્રશ્ન 2(ક OR) [7 ગુણ]

Python માં વિવિધ ડેટા પ્રકારો સમજાવો

જવાબ:

Python ડેટા ટાઇપ્સ વર્ગીકરણ:**ડેટા ટાઇપ્સ ટેબલ:**

ટાઇપ	ઉદાહરણ	વર્ણન	Mutable
int	42	પૂર્ણ સંખ્યાઓ	ના
float	3.14	દશાંશ સંખ્યાઓ	ના
str	"hello"	ટેક્સ્ટ ડેટા	ના
list	[1,2,3]	ક્રમાંકિત સંગ્રહ	હા
tuple	(1,2,3)	ક્રમાંકિત અપરિવર્તનીય	ના
dict	{"a":1}	કી-વેલ્યુ જોડીઓ	હા
bool	True/False	બુલિયન વેલ્યુઝ	ના
set	{1,2,3}	યુનિક તત્વો	હા

ઉદાહરણ કોડ:

```

# સંખ્યાત્મક ટાઇપ્સ
age = 25          # int
price = 99.99     # float
complex_num = 3+4j # complex

# સિક્વન્સ ટાઇપ્સ
name = "Python"   # string
numbers = [1,2,3,4] # list
coordinates = (10,20) # tuple

# અન્ય ટાઇપ્સ
is_active = True  # boolean
unique_items = {1,2,3} # set
student = {"name":"John", "age":20} # dict
  
```

મુખ્ય લક્ષણો:

- **ડાયનેમિક ટાઇપિંગ:** વેરિયેબલ ટાઇપ ડિક્લેર કરવાની જરૂર નથી
- **ટાઇપ કન્વર્ઝન:** સુસંગત ટાઇપ્સ વચ્ચે કન્વર્ટ કરો
- **બિલ્ટ-ઇન ફંક્શન્સ:** ચેકિંગ માટે `type()`, `isinstance()`

મેમરી ટ્રીક: "Python ટાઇપ્સ: નંબર્સ, સિક્વન્સીસ, કલેક્શન્સ"

પ્રશ્ન 3(અ) [3 ગુણ]

Python માં ફ્લો કંટ્રોલ શું છે? ઉદાહરણ સાથે સમજાવો

જવાબ:

ફ્લો કંટ્રોલ શરતી અને લૂપ સ્ટ્રક્ચર્સ વાપરીને પ્રોગ્રામ સ્ટેટમેન્ટ્સનો એક્ઝિક્યુશન ઓર્ડર મેનેજ કરે છે.

ફ્લો કંટ્રોલ પ્રકારોનું ટેબલ:

પ્રકાર	સ્ટેટમેન્ટ	હેતુ	ઉદાહરણ
સિક્વેન્શિયલ	સામાન્ય એક્ઝિક્યુશન	લાઇન બાય લાઇન	<code>print("Hello")</code>
સિલેક્શન	if, elif, else	નિર્ણય લેવો	<code>if x > 0:</code>
Iteration	for, while	પુનરાવર્તન	<code>for i in range(5):</code>
Jump	break, continue	લૂપ કંટ્રોલ	<code>break</code>

ઉદાહરણ કોડ:

```
# સિલેક્શન ઉદાહરણ
age = 18
if age >= 18:
    print("પુખ્ત")
else:
    print("બાલક")

# Iteration ઉદાહરણ
for i in range(3):
    print(f"ગણતરી: {i}")
```

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- **શરતી એક્ઝિક્યુશન:** શરતોના આધારે કોડ ચાલે
- **લૂપ સ્ટ્રક્ચર્સ:** કોડ બ્લોક્સ પુનરાવર્તન
- **પ્રોગ્રામ ફ્લો:** એક્ઝિક્યુશન પાથ કંટ્રોલ

મેમરી ટ્રીક: "ફ્લો કંટ્રોલ: નિર્ણય, પુનરાવર્તન, Jump"

પ્રશ્ન 3(બ) [4 ગુણ]

નેસ્ટેડ if સ્ટેટમેન્ટ સમજાવવા માટે પ્રોગ્રામ લખો.

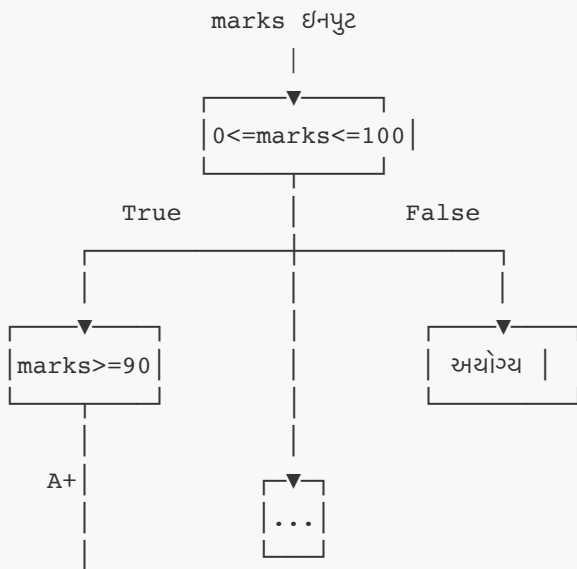
જવાબ:

નેસ્ટેડ If સ્ટેટમેન્ટ પ્રોગ્રામ:

```
# નેસ્ટેડ if વાપરીને ગ્રેડ કેલ્ક્યુલેશન
marks = int(input("માર્ક્સ દાખલ કરો: "))

if marks >= 0 and marks <= 100:
    if marks >= 90:
        grade = "A+"
    elif marks >= 80:
        if marks >= 85:
            grade = "A"
        else:
            grade = "B+"
    elif marks >= 70:
        grade = "B"
    elif marks >= 60:
        grade = "C"
    else:
        grade = "F"
    print(f"ગ્રેડ: {grade}")
else:
    print("અયોગ્ય માર્ક્સ")
```

નેસ્ટેડ સ્ટ્રક્ચર ડાયાગ્રામ:

મુખ્ય લક્ષણો:

- **બહુવિધ સ્તરો:** if સ્ટેટમેન્ટ્સ અંદર if સ્ટેટમેન્ટ્સ
- **જટિલ શરતો:** બહુવિધ માપદંડો હેન્ડલ કરો
- **લોજિકલ સ્ટ્રક્ચર:** નિર્ણય વૃક્ષો ગોઠવો

મેમરી ટ્રીક: "નેસ્ટેડ If: નિર્ણયોની અંદર નિર્ણયો"

પ્રશ્ન 3(ક) [7 ગુણ]

Arguments અને Parameters ના પ્રકારો સમજાવવા માટે એક પ્રોગ્રામ લખો.

જવાબ:

Arguments અને Parameters ના પ્રકારો:

```
# 1. પોઝિશનલ Arguments
def greet(name, age):
    print(f"હેલો {name}, તમારી ઉંમર {age} વર્ષ છે")

greet("જોન", 25) # પોઝિશનલ arguments

# 2. કીવર્ડ Arguments
greet(age=30, name="એલિસ") # કીવર્ડ arguments

# 3. ડિફોલ્ટ Parameters
def introduce(name, city="અજણી"):
    print(f"{name} {city} માં રહે છે")

introduce("બોબ") # ડિફોલ્ટ વેલ્યુ વાપરે
introduce("કેરોલ", "મુંબઈ") # ડિફોલ્ટ ઓવરરાઈડ

# 4. વેરિયેબલ-લેન્થ Arguments (*args)
def sum_all(*numbers):
    return sum(numbers)

result = sum_all(1, 2, 3, 4, 5)
print(f"સરવાળો: {result}")

# 5. કીવર્ડ વેરિયેબલ Arguments (**kwargs)
def display_info(**info):
    for key, value in info.items():
        print(f"{key}: {value}")

display_info(name="ડેવિડ", age=28, city="બોસ્ટન")
```

Parameters પ્રકારોનું ટેબલ:

પ્રકાર	સિન્ટેક્સ	ઉદાહરણ	વર્ણન
પોઝિશનલ	<code>def func(a, b):</code>	<code>func(1, 2)</code>	ક્રમ મહત્વનો
કીવર્ડ	<code>def func(a, b):</code>	<code>func(b=2, a=1)</code>	નામ સ્પેસિફાઈડ
ડિફોલ્ટ	<code>def func(a, b=10):</code>	<code>func(5)</code>	ડિફોલ્ટ વેલ્યુ
*args	<code>def func(*args):</code>	<code>func(1, 2, 3)</code>	વેરિયેબલ પોઝિશનલ
kwargs	<code>def func(kwargs):</code>	<code>func(a=1, b=2)</code>	વેરિયેબલ કીવર્ડ

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- **લવચીકતા:** ડેટા પાસ કરવાની વિવિધ રીતો
- **ક્રમ મહત્વ:** પોઝિશનલ vs કીવર્ડ
- **વેરિયેબલ arguments:** અજાણી સંખ્યાના ઇનપુટ્સ હેન્ડલ કરો

મેમરી ટ્રીક: "Parameters: પોઝિશન, કીવર્ડ્સ, ડિફોલ્ટ્સ, વેરિયેબલ્સ"

પ્રશ્ન 3(અ OR) [3 ગુણ]

break અને continue statement ને ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

જવાબ:

Break અને Continue સ્ટેટમેન્ટ્સ:

Break સ્ટેટમેન્ટ:

```
# Break ઉદાહરણ - લૂપમાંથી બહાર નીકળો
for i in range(10):
    if i == 5:
        break
    print(i)
# આઉટપુટ: 0, 1, 2, 3, 4
```

Continue સ્ટેટમેન્ટ:

```
# Continue ઉદાહરણ - iteration છોડો
for i in range(5):
    if i == 2:
        continue
    print(i)
# આઉટપુટ: 0, 1, 3, 4
```

સરખામણી ટેબલ:

સ્ટેટમેન્ટ	હેતુ	ક્રિયા	ઉદાહરણ ઉપયોગ
break	લૂપમાંથી બહાર નીકળો	સંપૂર્ણ લૂપ સમાપ્ત કરે	શરત પર બહાર નીકળો
continue	iteration છોડો	આગલા iteration પર જાઓ	સ્પેસિફિક વેલ્યુઝ છોડો

મુખ્ય તફાવતો:

- **Break:** લૂપમાંથી સંપૂર્ણ બહાર નીકળે
- **Continue:** માત્ર વર્તમાન iteration છોડે
- **ફ્લો કંટ્રોલ:** લૂપ એક્ઝિક્યુશન મેનેજ કરે

મેમરી ટ્રીક: "Break બહાર નીકળે, Continue છોડે"

પ્રશ્ન 3(બ OR) [4 ગુણ]

નીચેની પેટર્ન દર્શાવવા માટે એક પ્રોગ્રામ બનાવો

```
1
12
123
1234
12345
```

જવાબ:

નંબર પેટર્ન પ્રોગ્રામ:

```
# પદ્ધતિ 1: નેસ્ટેડ લૂપ્સ વાપરીને
rows = 5
for i in range(1, rows + 1):
    for j in range(1, i + 1):
        print(j, end=" ")
    print() # નવી લાઇન

# પદ્ધતિ 2: સ્ટ્રિંગ મેનિપ્યુલેશન વાપરીને
for i in range(1, 6):
    line = ""
    for j in range(1, i + 1):
        line += str(j)
    print(line)

# પદ્ધતિ 3: join વાપરીને
for i in range(1, 6):
    numbers = [str(j) for j in range(1, i + 1)]
    print("".join(numbers))
```

પેટર્ન લોજિક ટેબલ:

પંક્તિ	નંબર્સ	રેન્જ	આઉટપુટ
1	1	1 થી 1	1
2	1,2	1 થી 2	12
3	1,2,3	1 થી 3	123
4	1,2,3,4	1 થી 4	1234
5	1,2,3,4,5	1 થી 5	12345

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- નેસ્ટેડ લૂપ્સ: બાહ્ય પંક્તિઓ માટે, અંદરની નંબર્સ માટે

- **રેન્જ ફંક્શન:** નંબર સિક્વન્સ જનરેટ કરે
- **પ્રિન્ટ કંટ્રોલ:** નવી લાઇનો ટાળવા માટે `end=""` વાપરો

મેમરી ટ્રીક: "પેટર્ન: પંક્તિ નંબર કોલમ કાઉન્ટ નક્કી કરે"

પ્રશ્ન 3(ક OR) [7 ગુણ]

દરેક માટે કોડ લખીને નીચેના ગાણિતિક કાર્યો સમજાવો: 1. `abs()` 2. `max()` 3. `pow()` 4. `sum()`

જવાબ:

Python માં ગાણિતિક ફંક્શન:

```
# 1. abs() - એબ્સોલ્યુટ વેલ્યુ
numbers = [-5, 3.7, -10.2, 0]
print("abs() ફંક્શન ઉદાહરણો:")
for num in numbers:
    print(f"abs({num}) = {abs(num)}")

# 2. max() - મહત્તમ વેલ્યુ
list1 = [4, 7, 2, 9, 1]
print(f"\nmax() ફંક્શન ઉદાહરણો:")
print(f"max({list1}) = {max(list1)}")
print(f"max(10, 25, 5) = {max(10, 25, 5)}")
print(f"max('hello') = {max('hello')}") # વર્ણમાળા પ્રમાણે

# 3. pow() - પાવર ફંક્શન
print(f"\npow() ફંક્શન ઉદાહરણો:")
print(f"pow(2, 3) = {pow(2, 3)}") # 2^3 = 8
print(f"pow(5, 2) = {pow(5, 2)}") # 5^2 = 25
print(f"pow(8, 1/3) = {pow(8, 1/3)}") # 8 નો ઘન મૂળ

# 4. sum() - સરવાળો ફંક્શન
numbers = [1, 2, 3, 4, 5]
print(f"\nsum() ફંક્શન ઉદાહરણો:")
print(f"sum({numbers}) = {sum(numbers)}")
print(f"sum({numbers}, 10) = {sum(numbers, 10)}") # શરૂઆતી વેલ્યુ સાથે
```

ફંક્શન સારાંશ ટેબલ:

ફંક્શન	સિન્ટેક્સ	હેતુ	ઉદાહરણ	પરિણામ
<code>abs()</code>	<code>abs(x)</code>	એબ્સોલ્યુટ વેલ્યુ	<code>abs(-5)</code>	5
<code>max()</code>	<code>max(iterable)</code>	મહત્તમ વેલ્યુ	<code>max([1, 5, 3])</code>	5
<code>pow()</code>	<code>pow(x, y)</code>	x ને y ની પાવર	<code>pow(2, 3)</code>	8
<code>sum()</code>	<code>sum(iterable)</code>	વેલ્યુઝનો સરવાળો	<code>sum([1, 2, 3])</code>	6

મુખ્ય ઉપયોગો:

- **`abs()`:** અંતર ગણતરી, એરર હેન્ડલિંગ

- **max():** મહત્તમ શોધવું, સ્પર્ધાના પરિણામો
- **pow():** વૈજ્ઞાનિક ગણતરી, ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ
- **sum():** કુલ ગણતરી, આંકડાશાસ્ત્ર

મેમરી ટ્રીક: "Math ફંક્શન: એબ્સોલ્યુટ, મહત્તમ, પાવર, સરવાળો"

પ્રશ્ન 4(અ) [3 ગુણ]

Variables નો scope સમજાવો.

જવાબ:

વેરિયેબલ સ્કોપ એ પ્રોગ્રામમાં તે પ્રદેશનો સંદર્ભ આપે છે જ્યાં વેરિયેબલ એક્સેસ કરી શકાય.

સ્કોપ પ્રકારોનું ટેબલ:

સ્કોપ	વર્ણન	જીવનકાળ	એક્સેસ
લોકલ	ફંક્શનની અંદર	ફંક્શન એક્ઝિક્યુશન	માત્ર ફંક્શન
ગ્લોબલ	ફંક્શનની બહાર	પ્રોગ્રામ એક્ઝિક્યુશન	આખો પ્રોગ્રામ
બિલ્ટ-ઇન	Python કીવર્ડ્સ	Python સેશન	બધે

ઉદાહરણ કોડ:

```
x = 10 # ગ્લોબલ વેરિયેબલ

def my_function():
    y = 20 # લોકલ વેરિયેબલ
    print(f"લોકલ y: {y}")
    print(f"ગ્લોબલ x: {x}")

my_function()
print(f"ગ્લોબલ x: {x}")
# print(y) # એરર: y અહીં એક્સેસિબલ નથી
```

મુખ્ય નિયમો:

- **લોકલ વેરિયેબલ્સ:** ફંક્શનની અંદર બનાવાય
- **ગ્લોબલ વેરિયેબલ્સ:** સમગ્ર પ્રોગ્રામમાં એક્સેસિબલ
- **LEGB નિયમ:** Local → Enclosing → Global → Built-in

મેમરી ટ્રીક: "સ્કોપ: લોકલ ફંક્શનમાં રહે, ગ્લોબલ બધે રહે"

પ્રશ્ન 4(બ) [4 ગુણ]

નેસ્ટેડ LOOP અને નંબર્સ ડિસ્પ્લે કરવા માટે પ્રોગ્રામ ડેવલપ કરો.

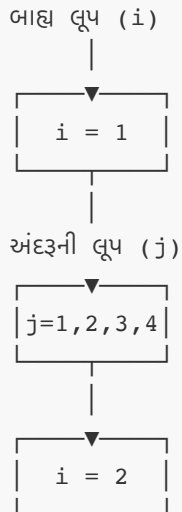
જવાબ:

નેસ્ટેડ લૂપ પ્રોગ્રામ:

```
# ઉદાહરણ 1: નંબર ગ્રિડ
print("નંબર ગ્રિડ પેટર્ન:")
for i in range(1, 4):
    for j in range(1, 5):
        print(f"{i}{j}", end=" ")
    print() # દરેક પંક્તિ પછી નવી લાઇન

# ઉદાહરણ 2: ગુણાકાર ટેબલ
print("\nગુણાકાર ટેબલ:")
for i in range(1, 4):
    for j in range(1, 6):
        result = i * j
        print(f"{result:3}", end=" ")
    print()

# ઉદાહરણ 3: નંબર પિરામિડ
print("\nનંબર પિરામિડ:")
for i in range(1, 5):
    for j in range(1, i + 1):
        print(j, end=" ")
    print()
```

નેસ્ટેડ લૂપ સ્ટ્રક્ચર:**મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:**

- **બાહ્ય લૂપ:** પંક્તિઓ/મુખ્ય iterations કંટ્રોલ કરે
- **અંદરની લૂપ:** કોલમ્સ/નાના iterations કંટ્રોલ કરે
- **એક્ઝિક્યુશન ફ્લો:** અંદરનું પૂર્ણ થાય પછી બાહ્ય વધે

મેમરી ટ્રીક: "નેસ્ટેડ લૂપ્સ: બાહ્ય અંદરનીને કંટ્રોલ કરે"

પ્રશ્ન 4(ક) [7 ગુણ]

1 થી 50 ની રેન્જમાં ODD અને EVEN નંબરોની LIST બનાવવા માટે પ્રોગ્રામ લખો.

જવાબ:

ODD અને EVEN નંબર્સ પ્રોગ્રામ:

```
# પદ્ધતિ 1: લૂપ્સ અને શરતો વાપરીને
odd_numbers = []
even_numbers = []

for i in range(1, 51):
    if i % 2 == 0:
        even_numbers.append(i)
    else:
        odd_numbers.append(i)

print("વિષમ નંબર્સ (1-50):")
print(odd_numbers)
print(f"ગણતરી: {len(odd_numbers)}")

print("\nસમ નંબર્સ (1-50):")
print(even_numbers)
print(f"ગણતરી: {len(even_numbers)}")

# પદ્ધતિ 2: લિસ્ટ કમ્પ્રીહેન્શન વાપરીને
odd_list = [i for i in range(1, 51) if i % 2 != 0]
even_list = [i for i in range(1, 51) if i % 2 == 0]

print(f"\nવિષમ (લિસ્ટ કમ્પ્રીહેન્શન): {odd_list[:10]}..." ) # પ્રથમ 10
print(f"સમ (લિસ્ટ કમ્પ્રીહેન્શન): {even_list[:10]}..." ) # પ્રથમ 10

# પદ્ધતિ 3: સ્ટેપ સાથે રેન્જ વાપરીને
odd_range = list(range(1, 51, 2)) # શરૂ 1, સ્ટેપ 2
even_range = list(range(2, 51, 2)) # શરૂ 2, સ્ટેપ 2

print(f"\nવિષમ (રેન્જ પદ્ધતિ): {odd_range[:10]}..." )
print(f"સમ (રેન્જ પદ્ધતિ): {even_range[:10]}..." )
```

નંબર વર્ગીકરણ ટેબલ:

પ્રકાર	શરત	રેન્જ 1-10	કાઉન્ટ (1-50)
વિષમ	<code>n % 2 != 0</code>	1,3,5,7,9	25
સમ	<code>n % 2 == 0</code>	2,4,6,8,10	25

મુખ્ય તકનીકો:

- મોડ્યુલો ઓપરેટર: બાકીની ચેક માટે `%`
- લિસ્ટ કમ્પ્રીહેન્શન: સંક્ષિપ્ત લિસ્ટ સર્જન
- રેન્જ ફંક્શન: સિક્વન્સ અસરકારક રીતે જનરેટ કરે

મેમરી ટ્રીક: "વિષમ/સમ: 2 થી લાગ્યે બાકી 1/0"

પ્રશ્ન 4(અ OR) [3 ગુણ]

સ્ટ્રિંગ સ્લાઇસિંગને ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

જવાબ:

સ્ટ્રિંગ સ્લાઇસિંગ `[start:stop:step]` સિન્ટેક્સ વાપરીને સ્ટ્રિંગના ભાગો એક્સ્ટ્રેક્ટ કરે છે.

સ્લાઇસિંગ સિન્ટેક્સ ટેબલ:

સિન્ટેક્સ	વર્ણન	ઉદાહરણ	પરિણામ
<code>s[start:stop]</code>	start થી stop-1 સુધી	<code>"hello"[1:4]</code>	"ello"
<code>s[start:]</code>	start થી અંત સુધી	<code>"hello"[2:]</code>	"llo"
<code>s[:stop]</code>	શરૂઆતથી stop-1 સુધી	<code>"hello"[:3]</code>	"hel"
<code>s[:stop:step]</code>	દરેક step કેરેક્ટર	<code>"hello"[:2]</code>	"hl"
<code>s[::-1]</code>	સ્ટ્રિંગ રિવર્સ	<code>"hello"[::-1]</code>	"olleh"

ઉદાહરણ કોડ:

```
text = "Python Programming"

# મૂળભૂત સ્લાઇસિંગ
print(f"પ્રથમ 6 અક્ષરો: {text[:6]}")      # "Python"
print(f"છેલ્લા 11 અક્ષરો: {text[7:]}")    # "Programming"
print(f"મધ્ય ભાગ: {text[2:8]}")           # "thon P"

# સ્ટેપ સ્લાઇસિંગ
print(f"દર 2જો અક્ષર: {text[::2]}")      # "Pto rgamn"

# નેગેટિવ ઇન્ડેક્સિંગ
print(f"છેલ્લો અક્ષર: {text[-1]}")       # "g"
print(f"રિવર્સ: {text[::-1]}")           # "gnimmargorP nohtyP"
```

મુખ્ય લક્ષણો:

- ઝીરો-બેસ્ડ ઇન્ડેક્સિંગ: 0 થી શરૂ
- નેગેટિવ ઇન્ડેક્સિંગ: અંતથી ગણતરી (-1)
- અપરિવર્તનીય: મૂળ સ્ટ્રિંગ અપરિવર્તિત

મેમરી ટ્રીક: "સ્લાઇસ: શરૂ, બંધ, સ્ટેપ"

પ્રશ્ન 4(બ OR) [4 ગુણ]

આપેલ સંખ્યાના ફેક્ટોરિયલ શોધવા માટે user defined function નો ઉપયોગ કરીને પ્રોગ્રામ લખો.

જવાબ:

ફેક્ટોરિયલ ફંક્શન પ્રોગ્રામ:

```
def factorial(n):
    """રિકર્શન વાપરીને ફેક્ટોરિયલ કેલ્ક્યુલેટ કરે"""
    if n == 0 or n == 1:
        return 1
    else:
        return n * factorial(n - 1)

def factorial_iterative(n):
    """લૂપ વાપરીને ફેક્ટોરિયલ કેલ્ક્યુલેટ કરે"""
    result = 1
    for i in range(1, n + 1):
        result *= i
    return result

# મુખ્ય પ્રોગ્રામ
number = int(input("સંખ્યા દાખલ કરો: "))
if number < 0:
    print("નેગેટિવ સંખ્યાઓ માટે ફેક્ટોરિયલ વ્યાખ્યાયિત નથી")
else:
    result1 = factorial(number)
    result2 = factorial_iterative(number)
    print(f"{number} નું ફેક્ટોરિયલ = {result1}")
```

ફેક્ટોરિયલ ટેબલ:

n	ફેક્ટોરિયલ	ગણતરી
0	1	બેઝ કેસ
1	1	બેઝ કેસ
3	6	$3 \times 2 \times 1$
5	120	$5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1$

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- રિકર્શન: ફંક્શન પોતાને કોલ કરે
- બેઝ કેસ: રિકર્સિવ કોલ્સ બંધ કરે
- યુઝર-ડિફાઇન્ડ: કસ્ટમ ફંક્શન સર્જન

મેમરી ટ્રીક: "ફેક્ટોરિયલ: નીચેના બધા નંબર્સ ગુણા કરો"

પ્રશ્ન 4(ક OR) [7 ગુણ]

આપેલ સ્ક્રિપ્ટમાં સબ સ્ક્રિપ્ટ હાજર છે કે કેમ તે તપાસવા માટે user defined function લખો.

જવાબ:

સબસ્ટ્રિંગ ચેક ફંક્શન:

```
def find_substring(main_string, sub_string):
    """મુખ્ય સ્ટ્રિંગમાં સબસ્ટ્રિંગ અસ્તિત્વ ચેક કરે"""
    if sub_string in main_string:
        index = main_string.find(sub_string)
        return True, index
    else:
        return False, -1

def count_substring(main_string, sub_string):
    """સબસ્ટ્રિંગની ઘટનાઓ ગણે"""
    return main_string.count(sub_string)

def find_all_positions(main_string, sub_string):
    """સબસ્ટ્રિંગની બધી પોઝિશન્સ શોધે"""
    positions = []
    start = 0
    while True:
        pos = main_string.find(sub_string, start)
        if pos == -1:
            break
        positions.append(pos)
        start = pos + 1
    return positions

# મુખ્ય પ્રોગ્રામ
text = input("મુખ્ય સ્ટ્રિંગ દાખલ કરો: ")
search = input("શોધવા માટે સબસ્ટ્રિંગ દાખલ કરો: ")

found, position = find_substring(text, search)
if found:
    print(f"સબસ્ટ્રિંગ '{search}' પોઝિશન {position} પર મળ્યું")
    count = count_substring(text, search)
    all_pos = find_all_positions(text, search)
    print(f"કુલ ઘટનાઓ: {count}")
    print(f"બધી પોઝિશન્સ: {all_pos}")
else:
    print(f"સબસ્ટ્રિંગ '{search}' મળ્યું નથી")
```

સ્ટ્રિંગ મેથડ્સ ટેબલ:

મેથડ	હેતુ	ઉદાહરણ	પરિણામ
<code>find()</code>	પ્રથમ પોઝિશન શોધે	<code>"hello".find("ll")</code>	2
<code>count()</code>	ઘટનાઓ ગણે	<code>"hello".count("l")</code>	2
<code>in</code>	અસ્તિત્વ ચેક કરે	<code>"ll" in "hello"</code>	True
<code>index()</code>	પોઝિશન શોધે (ન મળે તો એરર)	<code>"hello".index("e")</code>	1

મુખ્ય લક્ષણો:

- **બહુવિધ પદ્ધતિઓ:** શોધવાની વિવિધ રીતો
- **પોઝિશન ટ્રેકિંગ:** મળેલ સબસ્ટ્રિંગનો ઇન્ડેક્સ પરત કરે
- **એરર હેન્ડલિંગ:** પ્રોસેસિંગ પહેલાં ચેક કરે

મેમરી ટ્રીક: "સબસ્ટ્રિંગ: શોધ, મેળવ, ગણ, પોઝિશન"

પ્રશ્ન 5(અ) [3 ગુણ]

ઉદાહરણ સાથે List કેવી રીતે બનાવવી અને એક્સેસ કરવી તે સમજાવો.

જવાબ:

લિસ્ટ સર્જન અને એક્સેસ:

```
# લિસ્ટ બનાવવી
empty_list = []
numbers = [1, 2, 3, 4, 5]
mixed = [1, "hello", 3.14, True]
nested = [[1, 2], [3, 4], [5, 6]]

# તત્વો એક્સેસ કરવા
print(f"પ્રથમ તત્વ: {numbers[0]}")      # 1
print(f"છેલ્લું તત્વ: {numbers[-1]}")   # 5
print(f"સ્લાઇસ: {numbers[1:4]}")      # [2, 3, 4]
```

લિસ્ટ એક્સેસ પદ્ધતિઓ:

પદ્ધતિ	સિન્ટેક્સ	ઉદાહરણ	પરિણામ
ઇન્ડેક્સ	<code>list[i]</code>	<code>[1,2,3][1]</code>	2
નેગેટિવ	<code>list[-i]</code>	<code>[1,2,3][-1]</code>	3
સ્લાઇસ	<code>list[start:stop]</code>	<code>[1,2,3,4][1:3]</code>	[2,3]

મુખ્ય લક્ષણો:

- **ક્રમાંકિત સંગ્રહ:** તત્વોની પોઝિશન્સ છે
- **પરિવર્તનશીલ:** સર્જન પછી સુધારી શકાય

- **મિશ્ર પ્રકાર:** વિવિધ ડેટા ટાઇપ્સની મંજૂરી

મેમરી ટ્રીક: "લિસ્ટ્સ: બનાવો, ઇન્ડેક્સ, એક્સેસ"

પ્રશ્ન 5(બ) [4 ગુણ]

LIST પર કરી શકાય તેવી કામગીરીની યાદી બનાવો. એક લિસ્ટને બીજી લિસ્ટમાં બનાવવા અને કૉપી કરવા માટે પ્રોગ્રામ લખો.

જવાબ:

લિસ્ટ ઓપરેશન્સ અને કૉપી પ્રોગ્રામ:

```
# મૂળ લિસ્ટ
original = [1, 2, 3, 4, 5]
print(f"મૂળ લિસ્ટ: {original}")

# કૉપી કરવાની પદ્ધતિઓ
shallow_copy = original.copy()
slice_copy = original[:]
list_copy = list(original)

# મૂળ લિસ્ટ સુધારો
original.append(6)
print(f"append પછી: {original}")
print(f"શેલો કૉપી: {shallow_copy}")

# લિસ્ટ ઓપરેશન્સ પ્રદર્શન
numbers = [10, 20, 30]
numbers.append(40)           # અંતે ઉમેરો
numbers.insert(1, 15)        # પોઝિશન પર ઇન્સર્ટ કરો
numbers.remove(20)           # સ્પેસિફિક વેલ્યુ દૂર કરો
popped = numbers.pop()       # છેલ્લું દૂર કરી પરત કરો
```

લિસ્ટ ઓપરેશન્સ ટેબલ:

ઓપરેશન	મેથડ	ઉદાહરણ	પરિણામ
ઉમેરો	<code>append()</code>	<code>[1, 2].append(3)</code>	[1,2,3]
ઇન્સર્ટ	<code>insert()</code>	<code>[1, 3].insert(1, 2)</code>	[1,2,3]
દૂર કરો	<code>remove()</code>	<code>[1, 2, 3].remove(2)</code>	[1,3]
પોપ	<code>pop()</code>	<code>[1, 2, 3].pop()</code>	[1,2]

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- **શેલો કૉપી:** સમાન તત્વો સાથે સ્વતંત્ર લિસ્ટ
- **ડીપ કૉપી:** નેસ્ટેડ સ્ટ્રક્ચર માટે જરૂરી
- **બહુવિધ પદ્ધતિઓ:** કૉપી કરવાની વિવિધ તકનીકો

મેમરી ટ્રીક: "લિસ્ટ ઓપરેશન્સ: ઉમેરો, ઇન્સર્ટ, દૂર કરો, પોપ, કૉપી"

પ્રશ્ન 5(ક) [7 ગુણ]

LIST ની વિવિધ બિલ્ટ-ઇન methods ની સૂચિ બનાવો અને ઉપયોગ દર્શાવો

જવાબ:

બિલ્ટ-ઇન લિસ્ટ મેથડ્સ:

```
# નમૂના લિસ્ટ પ્રદર્શન માટે
fruits = ['apple', 'banana', 'cherry', 'apple']
numbers = [3, 1, 4, 1, 5, 9, 2]

# સુધારણા મેથડ્સ
fruits.append('date')           # અંતે ઉમેરો
fruits.insert(1, 'avocado')     # ઇન્ડેક્સ પર ઇન્સર્ટ કરો
fruits.remove('apple')         # પ્રથમ occurrence દૂર કરો
last_fruit = fruits.pop()       # છેલ્લું દૂર કરી પરત કરો
fruits.clear()                 # બધા તત્વો દૂર કરો

# શોધ અને ગણતરી મેથડ્સ
fruits = ['apple', 'banana', 'apple', 'cherry']
count = fruits.count('apple')   # occurrences ગણો
index = fruits.index('banana')  # પ્રથમ ઇન્ડેક્સ શોધો

# સોર્ટિંગ અને રિવર્સિંગ
numbers.sort()                  # in place સોર્ટ કરો
numbers.reverse()               # in place રિવર્સ કરો
sorted_copy = sorted(fruits)    # સોર્ટેડ કૉપી પરત કરો

# એક્સ્ટેન્શન
more_fruits = ['grape', 'orange']
fruits.extend(more_fruits)      # બહુવિધ આઇટમ્સ ઉમેરો
```

લિસ્ટ મેથડ્સ સારાંશ:

કેટેગરી	મેથડ	હેતુ	પરત કરે	મૂળ સુધારે
ઉમેરો	<code>append(x)</code>	અંતે આઈટમ ઉમેરો	None	હા
ઉમેરો	<code>insert(i,x)</code>	પોઝિશન પર ઇન્સર્ટ કરો	None	હા
ઉમેરો	<code>extend(list)</code>	બહુવિધ આઈટમ્સ ઉમેરો	None	હા
દૂર કરો	<code>remove(x)</code>	પ્રથમ x દૂર કરો	None	હા
દૂર કરો	<code>pop(i)</code>	ઇન્ડેક્સ પર દૂર કરો	દૂર કરેલ આઈટમ	હા
દૂર કરો	<code>clear()</code>	બધું દૂર કરો	None	હા
શોધ	<code>index(x)</code>	પોઝિશન શોધો	ઇન્ડેક્સ	ના
શોધ	<code>count(x)</code>	occurrences ગણો	કાઉન્ટ	ના
સોર્ટ	<code>sort()</code>	in place સોર્ટ કરો	None	હા
સોર્ટ	<code>reverse()</code>	ક્રમ ઉલટાવો	None	હા
કૉપી	<code>copy()</code>	શેલો કૉપી	નવી લિસ્ટ	ના

વ્યવહારિક ઉદાહરણો:

```
# શોપિંગ કાર્ટ ઉદાહરણ
cart = []
cart.append('દૂધ')
cart.extend(['બ્રેડ', 'ઈંડા', 'માખણ'])
print(f"કાર્ટમાં વસ્તુઓ: {len(cart)}")

if 'દૂધ' in cart:
    cart.remove('દૂધ')
    print("દૂધ કાર્ટમાંથી દૂર કર્યું")

cart.sort()
print(f"સોર્ટેડ કાર્ટ: {cart}")
```

મુખ્ય ઉપયોગો:

- **ડેટા મેનેજમેન્ટ:** આઈટમ્સ ઉમેરો, દૂર કરો, ગોઠવો
- **શોધ ઓપરેશન્સ:** તત્વો શોધો અને ગણો
- **સોર્ટિંગ:** ડેટાને ક્રમમાં ગોઠવો

મેમરી ટ્રીક: "લિસ્ટ મેથડ્સ: ઉમેરો, દૂર કરો, શોધો, સોર્ટ, કૉપી"

પ્રશ્ન 5(અ OR) [3 ગુણ]

ઉદાહરણ આપીને string ને કેવી રીતે create અને traverse કરવી તે સમજાવો.

જવાબ:

સ્ટ્રિંગ સર્જન અને ટ્રાવર્સલ:

```
# સ્ટ્રિંગ સર્જન પદ્ધતિઓ
string1 = "Hello World"      # Sબલ કોડેસ
string2 = 'Python Programming' # સિંગલ કોડેસ
string3 = """મલ્ટિ-લાઇન
સ્ટ્રિંગ ઉદાહરણ"""          # ટ્રિપલ કોડેસ

# સ્ટ્રિંગ ટ્રાવર્સલ પદ્ધતિઓ
text = "Python"

# પદ્ધતિ 1: for લૂપ વાપરીને
for char in text:
    print(char, end=" ")
print()

# પદ્ધતિ 2: ઇન્ડેક્સ વાપરીને
for i in range(len(text)):
    print(f"{text[i]} ઇન્ડેક્સ {i} પર")

# પદ્ધતિ 3: enumerate વાપરીને
for index, char in enumerate(text):
    print(f"ઇન્ડેક્સ {index}: {char}")
```

ટ્રાવર્સલ પદ્ધતિઓનું ટેબલ:

પદ્ધતિ	સિન્ટેક્સ	ઉપયોગ કેસ
ડાયરેક્ટ	<code>for char in string:</code>	સાદી કેરેક્ટર એક્સેસ
ઇન્ડેક્સ	<code>for i in range(len(s)):</code>	પોઝિશન માહિતી જોઈએ
Enumerate	<code>for i, char in enumerate(s):</code>	ઇન્ડેક્સ અને કેરેક્ટર બંને

મુખ્ય કોન્સેપ્ટ્સ:

- **અપરિવર્તનીય:** સ્ટ્રિંગ્સ બદલી શકાતી નથી
- **Iterable:** કેરેક્ટર્સમાં લૂપ કરી શકાય
- **ઇન્ડેક્સિંગ:** વ્યક્તિગત કેરેક્ટર્સ એક્સેસ કરી શકાય

મેમરી ટ્રીક: "સ્ટ્રિંગ્સ: બનાવો, લૂપ, એક્સેસ"

પ્રશ્ન 5(બ OR) [4 ગુણ]

સ્ટ્રિંગ પર કરી શકાય તેવી કામગીરીની યાદી બનાવો. કોઈપણ 2 કામગીરી માટે કોડ લખો

જવાબ:

સ્ટ્રિંગ ઓપરેશન્સ:

```
# સ્ટ્રિંગ ઓપરેશન્સ ઉદાહરણો
```

```

text = "Python Programming"

# ઓપરેશન 1: સ્ટ્રિંગ કન્કેટેનેશન અને ફોર્મેટિંગ
first_name = "જોન"
last_name = "ડો"
full_name = first_name + " " + last_name
formatted = f"નમસ્તે, {full_name}!"
print(f"કન્કેટેનેશન: {full_name}")
print(f"ફોર્મેટિંગ: {formatted}")

# ઓપરેશન 2: સ્ટ્રિંગ કેસ કન્વર્ઝન અને સ્પ્લિટિંગ
sentence = "python programming સરળતાથી શીખો"
title_case = sentence.title()
upper_case = sentence.upper()
words = sentence.split()
print(f"ટાઇટલ કેસ: {title_case}")
print(f"અપર કેસ: {upper_case}")
print(f"સ્પ્લિટ શબ્દો: {words}")

```

સ્ટ્રિંગ ઓપરેશન્સ ટેબલ:

કેટેગરી	ઓપરેશન	ઉદાહરણ	પરિણામ
જોડાણ	કન્કેટેનેશન	"Hello" + " World"	"Hello World"
કેસ	upper()	"hello".upper()	"HELLO"
કેસ	lower()	"HELLO".lower()	"hello"
કેસ	title()	"hello world".title()	"Hello World"
સ્પ્લિટ	split()	"a,b,c".split(",")	['a','b','c']
રિપ્લેસ	replace()	"hello".replace("l", "x")	"hexxo"
સ્ટ્રિપ	strip()	" hello ".strip()	"hello"
શોધ	find()	"hello".find("e")	1

મુખ્ય લક્ષણો:

- **અપરિવર્તનીય:** ઓપરેશન્સ નવી સ્ટ્રિંગ્સ પરત કરે
- **મેથડ ચેઇનિંગ:** બહુવિધ ઓપરેશન્સ કંબાઇન કરો
- **લવચીક:** ઘણા બિલ્ટ-ઇન ઓપરેશન્સ ઉપલબ્ધ

મેમરી ટ્રીક: "સ્ટ્રિંગ ઓપરેશન્સ: જોડો, કેસ, સ્પ્લિટ, શોધો"

પ્રશ્ન 5(ક OR) [7 ગુણ]

સ્ટ્રિંગની વિવિધ બિલ્ટ-ઇન methods ની સૂચિ બનાવો અને ઉપયોગ દર્શાવો.

જવાબ:

બિલ્ટ-ઇન સ્ટ્રિંગ મેથડ્સ:

```

# પ્રદર્શન માટે નમૂના સ્ટ્રિંગ
text = " Python Programming Language "
sample = "Hello World Programming"

# કેસ કન્વર્ઝન મેથડ્સ
print(f"મૂળ: '{text}'")
print(f"upper(): {text.upper()}")
print(f"lower(): {text.lower()}")
print(f"title(): {text.title()}")
print(f"capitalize(): {text.capitalize()}")
print(f"swapcase(): {'Hello'.swapcase()}")

# વ્હાઇટસ્પેસ મેથડ્સ
print(f"strip(): '{text.strip()}'")
print(f"rstrip(): '{text.rstrip()}'")
print(f"rstrip(): '{text.rstrip()}'")

# શોધ અને ચેક મેથડ્સ
print(f"find('Python'): {text.find('Python')}")
print(f"count('o'): {sample.count('o')}")
print(f"startswith(' Py'): {text.startswith(' Py')}")
print(f"endswith('ge '): {text.endswith('ge ')}")

# કેટેગરી ટાઇપ ચેકિંગ
test_string = "Python123"
print(f"isalpha(): {'Python'.isalpha()}")
print(f"isdigit(): {'123'.isdigit()}")
print(f"isalnum(): {test_string.isalnum()}")

# સ્પ્લિટ અને જોઇન મેથડ્સ
words = sample.split()
joined = "-".join(words)
print(f"split(): {words}")
print(f"join(): {joined}")

# રિપ્લેસ મેથડ
replaced = sample.replace("World", "Universe")
print(f"replace(): {replaced}")

```

સ્ટ્રિંગ મેથડ્સ વર્ગીકરણ:

કેટેગરી	મેથડ્સ	હેતુ	ઉદાહરણ
કેસ	<code>upper()</code> , <code>lower()</code> , <code>title()</code> , <code>capitalize()</code>	કેસ બદલો	<code>"hello".upper()</code> → "HELLO"
વ્હાઇટસ્પેસ	<code>strip()</code> , <code>lstrip()</code> , <code>rstrip()</code>	સ્પેસીસ દૂર કરો	<code>" hi ".strip()</code> → "hi"
શોધ	<code>find()</code> , <code>index()</code> , <code>count()</code>	સબસ્ટ્રિંગ્સ શોધો	<code>"hello".find("e")</code> → 1
ચેક	<code>startswith()</code> , <code>endswith()</code>	સ્ટ્રિંગ અંત ટેસ્ટ કરો	<code>"hello".startswith("h")</code> → True
ટાઇપ ચેક	<code>isalpha()</code> , <code>isdigit()</code> , <code>isalnum()</code>	કેરેક્ટર પ્રકાર	<code>"123".isdigit()</code> → True
સ્પ્લિટ/જોઇન	<code>split()</code> , <code>join()</code>	તોડો/જોડો	<code>"a-b".split("-")</code> → ['a','b']
રિપ્લેસ	<code>replace()</code>	ટેક્સ્ટ બદલો	<code>"hi".replace("i","o")</code> → "ho"

વાસ્તવિક જીવનના ઉદાહરણો:

```
# ઇમેઇલ વેલિડેશન ઉદાહરણ
email = " USER@EXAMPLE.COM "
clean_email = email.strip().lower()
is_valid = "@" in clean_email and "." in clean_email
print(f"સાફ ઇમેઇલ: {clean_email}")
print(f"યોગ્ય ફોર્મેટ: {is_valid}")

# ટેક્સ્ટ પ્રોસેસિંગ ઉદાહરણ
user_input = "python programming"
formatted_title = user_input.title()
word_count = len(user_input.split())
print(f"ફોર્મેટ્ડ: {formatted_title}")
print(f"શબ્દ ગણતરી: {word_count}")
```

મુખ્ય ઉપયોગો:

- **ડેટા ક્લીનિંગ:** અનઇચ્છિત સ્પેસીસ દૂર કરો, કેસ ઠીક કરો
- **ટેક્સ્ટ પ્રોસેસિંગ:** સર્ચ, રિપ્લેસ, સ્પ્લિટ કન્ટેન્ટ
- **વેલિડેશન:** સ્ટ્રિંગ ફોર્મેટ અને કન્ટેન્ટ ચેક કરો
- **ફોર્મેટિંગ:** ડિસ્પ્લે માટે ટેક્સ્ટ તૈયાર કરો

મેમરી ટ્રીક: "સ્ટ્રિંગ મેથડ્સ: કેસ, સાફ, ચેક, બદલો"